

La transició política a Menorca

La transició política a Menorca, i tot el fenomen social amb què s'acompanyà, ha pres identitat gràfica i, en forma d'exposició, es passeja ara per l'illa mostrant els moments clau de tan important etapa històrica.

La mostra no vol ser una proposta només per a adults, raó per la qual se n'ha editat material didàctic per a les visites d'alumnes d'instituts

Aquesta exposició abraça el període de 1973, data de la primera gran mobilització ciutadana, a 1983, just en el moment de ser elegit el primer president de l'autonomia balear.

Sota el títol "La vida a Menorca durant la transició (1973-1983)", la Conselleria de Cultura del Consell Insular ha promogut un atractiu muntatge fotogràfic i documental per tal de recordar les fites clau de la transició vers la democràcia i la llibertat a l'illa de Menorca. La mostra té caràcter itinerant i s'exhibirà fins a la tardor arreu de tots els pobles. En la primera etapa, feta a la ciutat d'Alaior, hi han passat més de 2.000 visitants. Si la proporció manté aquest nivell, quan la mostra haurà recorregut tot el territori insular, l'hauran vista devers 20.000 persones, és a dir a la vora del 30% de la població. Aquestes dades serveixen, si més no, per a destacar l'atenció tan excepcional que ha despertat entre la població.

El tall cronològic que abraça comença l'any 1973, data de la primera gran mobilització ciutadana per la defensa d'un espai natural, i acaba el 1983, just en el moment de ser elegit el primer president de l'autonomia després de l'aprovació de l'Estatut de les Illes Balears.

Si el curs de la història sovint aguanta malament la fixació d'etapes exactes, la transició no ho desdium, si més no a Menorca. El més fàcil seria dir que, a l'illa, com pertot arreu, la transició va començar aquell 20 de novembre de 1975, quan el cos moribund del dictador Franco va ser desenganxat de les màquines clíniques que el mantenien amb vida vegetativa. Però aquesta seria només una veritat històrica formal, perquè la mentalitat i la reacció popular contra el franquisme havia començat de molt abans.

Fins i tot caldria dir que, de reacció, en va existir sempre, des de l'instant mateix de la declaració formal de la fi de la guerra. La transició, així entesa, hauria existit sempre, almanco les arrels més fondes. I açò no obstant, la realitat palesa va ser ben diferent. De la constatació de les primeres mostres de lluita contra la dictadura i fins que l'aparell del règim no començà a donar mostres de feblesa i envelliment, és clar que hagueren de passar molts anys, molts decennis de si-

campanyes de publicitat, cartes obertes a la premsa escrita, etcètera plantaren cara als processos de destrucció ambiental. El fet activà el dinamisme de grups veïnals, de les cèl·lules de formacions polítiques encara en la clandestinitat i d'altres fòrums d'opinió pública, i, així, es féu una demostració de reacció contra el poder, contra la forma dictatorial de governar un país d'esquenes a la voluntat popular i la llibertat d'expressió. Pels resultats aleshores assolits, per la manera

bre la identitat i la terra, l'exposició recorda tots els moments determinants de la vida i la societat menorquina del darrer quart del segle XX; un temps, és clar, marcat per la recuperació dels drets polítics, però també com el de la lluita per la reivindicació nacional: la llengua, la cultura, la història i l'exercici de les llibertats polítiques. En definitiva, la reconstrucció del país, fins arribar a un fet absolutament insòlit en la història general de la Balears: l'acord per protagonit-

La mostra té caràcter itinerant i s'exhibirà fins a la tardor a tots els pobles de Menorca. En la primera etapa, feta a Alaior, hi han passat més de 2.000 visitants; si es manté la proporció, la visitaran devers 20.000 persones.

Calendari de l'exposició

Maó. Claustre del Carme, del 23 de març al 21 d'abril.

Ciutadella. Del 27 d'abril al 21 de maig (local sense assignar).

Es Castell. A sa Indústria, del 5 al 20 de juny.

Ferrerries. Al Museu de la Natura, del 13 al 27 d'octubre.

lenci. Potser que a Menorca, la primera prova d'enfrontament popular i general contra l'estat de coses que definia el franquisme, caldria marcar-lo, en efecte, l'any 1973. La *balearització* ja havia fet estralls a Mallorca i a les Pitiüses, i a Menorca, tot i estar la cosa més alentida, s'engegava la màquina de l'ocupació voraç del territori. Aleshores, s'havien consentit, més o manco, algunes promocions urbanístiques, però la gran topada vingué quan els inversors volgueren construir una urbanització en els voltants de l'albufera des Grau, la zona humida més important de l'arxipèlag balear. La passivitat popular i el mutisme general amb què el fenomen del turisme s'havia anat introduint en el model socioeconòmic de Menorca conegué una excepció cabdal. Manifestacions cíviques,

entusiasta amb què s'encomanà la reivindicació ciutadana i perquè, al capdavant, la urbanització de l'albufera es va frenar, cal entendre que, tot plegat, constitueix un gruix d'esdeveniments susceptibles de considerar-los el veritable inici de la transició política a Menorca. Avui, aquell paratge emblemàtic, lluny de patir la destrucció paisatgística, és una àrea natural d'especial interès que ha passat a ser considerada l'indret potser més sensible de l'ecosistema integral de l'illa. De fet, quan la UNESCO declarà Menorca "Reserva de la biosfera" (1993), fixà l'albufera com a nucli central de la dita reserva.

És a partir d'aquest episodi memorable de la lluita contra la destrucció territorial que arrenca la mostra gràfica de la transició. Desvetllada la consciència so-

zar un autogovern. És així que l'exposició, després de recordar la revifalla de tota la normalitat política (referèndums, eleccions legislatives i municipals), s'acaba a l'instant de l'assoliment de l'autonomia amb la investidura del primer president del Govern balear.

La mostra, però, no vol ser només una proposta per a adults. Com a complement didàctic, la Conselleria de Cultura ha editat unes guies per a edats escolars. Devers 3.000 estudiants de secundària i batxillerat podran també gaudir-ne, amb la idea de contribuir a l'educació dels joves en democràcia, i, altrament, per acostar-los a uns successos sobre els quals, malgrat la proximitat, tenen un enorme desconeixement.

Miquel Àngel Limon